באר בשדה

גליון תורני מבית המדרש דקהל שטפנשט • מהנעשה ונשמע במוסדות שטפנשט

שנה שביעית

גליון מס' 337

פרשת בהעלותך

ה'תשפ"ב

אוהל הספרים תורת אמת שטפנשט

מבצעות • מכון • ארכיון

054-844-2069 יה'ל

באר חפרוה שרים

ילקוט מתורת רבותינו הקדושים זיע"א בפרשת השבוע

מטרת ה"מעלה" לפני המנורה

בהעלותך את הנרות (ח. ב) כתב ברש"י 'בהעלותך את הנרות', מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה עומד הכהן ומטיב. וכתב **הרבי ר' יהונתן** שאע"פ שהמנורה גבוהה רק שמונה עשרה טפחים והיתה אפשרות להדליקה אף בלי 'מעלה', אבל כפי שאמרו חז"ל (תמיד פרק ז) אסור לו לכהן גדול להגביה את ידו למעלה מהציץ לכן היתה נצרכת המעלה. והנה כאשר נדייק בדברי רש"י אלו נצרך להבין מדוע לא נאמר שעליה הכהן עומד ומדליק אלא כפי האמור לעיל היתה נצרכת המעלה רק מטעם שכהן גדול אסור להגביה ידיו למעלה מן הציץ, ולכן בצדק אמרו 'עומד ומטיב' כי הטבת המנורה היא עבודה, ולכן היה נצרך הציץ, אבל הדלקה הלא כשרה אף בזר, וממילא לא נצרכו בגדי כהונה, לכן לא היתה נצרכת ה'מעלה', כי היה יכול להדליק גם בעמדו על הארץ ע"י הגבהת ידיו.

(כ"ק האדמו"ר בעל ה"אמרי אמת" מגור זי"ע)

גניזת האור לצדיקים

ויעש כן אהרן (ח. ג) איתא בספרי ומובא ברש"י וז"ל: "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה". ידועה קושיית המפרשים וכי שבח הוא זה שאהרן הכהן ציית לדבר ד', ואלא מי יציית אם לא אהרן הכהן, ובספר "**אהלי יעקב**" לכ"ק מרן אדמו"ר **רבי יעקב מהוסיאטין** זי"ע כתוב: מאמרו של זקיני **רבינו מריז'ין** זי"ע נדפס בקיצור וכהסבר בלתי מספיק, הוא אמר [הריזינער] כתיב "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור" (בראשית א. ג) וקשה למה לא כתוב '**ויהי כן**' כמו בכל שאר הבריאה, מפני שהאור לא נשאר כצורתו הראשונה דידוע מה שדרשו חכמינו ז"ל על הפסוק "וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל" (בראשית א. ד) ראה הקב"ה שאינו כדאי שישתמשו בו רשעים והבדילו לצדיקים לעת"ל (בר"ר ג. ז) ומובא ברש"י ז"ל שם גם זה צריכים להבין, "טוביה חטא וזיגוד מינגיד" וכי משום שאינו כדאי לרשעים ימנע אורו גם מן הצדיקים אלא הענין הוא כך האור המדובר כאן אינו האור הגשמי כי אם אור רוחני, כדאיתא בזוה"ק (בראשית מ) ואילו היה נשאר האור הזה כצורתו הראשונה לא היתה בחירה כלל, כי כל אחד היה מכיר הטוב האמיתי והנה גזרה חכמתו העליונה שהטוב לא יושג כ"א ע"י בחירה ע"י עבודה ויגיעה עצמית, ע"י מלחמת היצר המתעה, לכן נגנז האור הקדמון ונסתר להשלמת חסרונו ע"י עבודת ד' בלב תמים וטהור, איש איש לפי מדריגתו. וזהו הכוונה בדבריהם ז"ל 'ראה שאין האור כדאי שישתמשו בו הרשעים כלומר אותם הבוחרים ברע בשעה שהבחירה בידם לבחור בטוב, ובכל זאת הם בוחרים ברע, ורצונו ית' היה שיזכו לה ע"י עבודה עצמית ולא שילכו מצד בחירתם אחרי שרירות לבם, ויחד עם זה יוכלו ליהנות מן האור דאין זה מן היושר, לכן הבדילו הקב"ה וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא, פי' צדיקים שצריכים לבוא בדורות הבאים הם יתקנו וישיבו את החסרון ע"י עבודתם כל או"א לפי מדריגתו, שהם יתקנו וישלימו את ה"כן" שחסר אצל בריאת האור, ואל זה רמז ה'ספרי' "ויעש כן אהרן, מלמד שלא שינה", פי' לא שינה כלום מהכוונה הנכונה והראויה, ומילא את תפקידו להשתתף כפי מדריגתו הגדולה בעשייה ובתיקון ה"כן".

(מרן הסב"ק מריז'ין זי"ע)

קבל עיצה באיזו דרך לא ללכת

וּמִבֵּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד: וְשָׁרַת אֶת אֶחָיו (ח. כה-כו) כ"ק האדמו"ר בעל ה"**בית ישראל**" **מגור** סיפר פעם כי כאשר אביו כ"ק האדמו"ר ה"**אמרי אמת**" היה אומר לבניו דברי מוסר, נהג להשתמש במשל נפלא שאמר משמו של זקנו בעל ה"**חידושי הרי"מ**" אדם אחד תעה פעם ביער עבות ומסוכן, עד שאיבד את דרכו. ימים רבים הסתובב לו אותו אדם במעבה היער, עד שיום אחד בא מולו לפתע איש זקן. שמח האיש התועה מאוד לקראתו וביקש ממנו שיראה לו כיצד יוצאים מן היער ועולים על דרך המלך, "אותי אתה שואל?", השיב לו הזקן בעצב, "אני עצמי תועה ביער זה כבר שלושים שנה, ועדיין לא מצאתי את הדרך הנכונה..." הביט בו האיש התועה בעצב. תקוותו התנפצה ברגע אחד, "בכל זאת", אמר לו הזקן, "יכול אני לעזור לך על ידי שאראה לך מה הן הדרכים העקלקלות שבהן לא כדאי ללכת. זו כוונת המשנה במסכת אבות (ה, כח): "בן חמישים לעצה". שכן הברטנורא על אתר כותב שמקור דברי המשנה הוא הפסוק שלפנינו (במדבר ח. כה-כו): "ומבן חמישים שנה ישוב מצבא העבודה וגו' ושרת את אחיו", ומהו השירות? שיתן להם עצה, איזו עצה יתן בן החמשים לאחיו? הוא ייעץ להם, מנסיונו, באיזו דרך לא ללכת.

(פאר ישראל- גור)

יש קרוב והוא רחוק ויש רחוק שהוא קרוב

איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחקה (ט. י) פעם אחת ביקשו כמה חסידים **מרבינו מריז'ין** זי"ע שיתפלל עליהם שיוכלו לנסוע ולהגיע אליו בניקל ובלא יסורים אמר להם רבינו דעו לכם, שהאפשרות לבוא אל הצדיק או לא לבוא תלוי במדת החשק והשתוקקות של הבאים והחשק שוב תלוי במדת ההכנה הראויה ומי שיש לו ההכנה הראויה עליו נאמר 'אין לך דבר שעומד בפני הרצון' והוא מגיע, כי הלוא אמרו חכמינו ז"ל "איזה הוא דרך רחוקה רבי אליעזר אומר מאיסקופת העזרה ולחוץ" (פסחים צג במשנה) ולכאורה זה פלא גדול לומר שמי שעומד חוץ לעזרה יהיה נקרא דרך רחוקה, אלא רואים מזה דיכול להיות שהאדם יהיה אפי' סמוך לביהמ"ק ובכל זאת הוא נמצא בדרך רחוקה, וסיבת הדבר הוא יען כי נפשו טמאה וממילא חסר לו החשק האמיתי להיות קרוב, אך מי שהוא טהור גברא, הגם כי נמצא מריחוק מקום, אבל מתוך שנפשו ולבו קשורים לשם, נהיה עי"ז קרוב, הרי לכם מזה שהכל תלוי בההכנה הראויה המעורר בו החשק והרצון באמת, וממילא שוב אין לו שום עיכוב למלאות את רצונו.

(מרן הסב"ק מריז'ין זי"ע)

תפילה שנזכה לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו

על מצות ומרורים יאכלוהו (ט. יא) הנה בעל הגדה סידר לאמר קודם אכילת כורך "זכר למקדש כהלל וכו' לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו". ולכאורה קשה מדוע הביא את הפסוק אשר נאמר בפסח שני כי בפסח ראשון נאמר 'ומצות על מרורים יאכלוהו' (שמות יב. ה) ואפשר לומר אשר מה שמסיימים באמירה "לקיים מה שנאמר" וכו', הוא כעין תפלה, היינו, יען לא עלה בידינו לקיים מצות 'פסח ראשון' לכן עתה בליל הסדר בקשתנו שטוחה לפני שוכן שחקים, שנזכה לקיים עוד בשנה זו מצות 'פסח שני' אשר נאמר בו באמת 'על מצות ומרורים יאכלוהו' היינו בבוא משיח צדקנו בין פסח ראשון לשני.

(הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זצ"ל)

אשרי יושבי ביתך

והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה (ט. יג) אפשר לומר על דרך המוסר, אשר בזה נרמז שרק האנשים שיושבים בביתם ואינם מוכרחים להיות נעים ונדים בחוצות לבקש פרנסתם, רק המה יכולים להיות טהורים באמת.

(הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע)

*

וכעין זה אפשר לרמז מאמר חז"ל "אשרי יושבי ביתך אפי אשרי תמימי דרך בתמניא אפי" הכונה מי שיושב תמיד בביתו אינו צריך בשום פעם לשנות דרכו והתנהגותו וזהו 'בחד אפי', אבל מי שגורלו הוא להיות מן ה'אשרי תמימי דרך', היינו כי לרגל מסחרו נאלץ לכתת רגליו ממקום למקום הוא צריך להשתמש לפעמים ב'תמניא אפי' ולשנות דרכו בכל פעם כפי מנהג המקום שבא לשם, כאמרם "אזלת לקרתא הלך בנימוסה".

(הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זצ"ל)

במלחמה שאתה יוצא לתקוף האויב יותר קל לנצחו

וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות (י. ט) בפרשתינו כתיב והרעותם בחצוצרות' ובפרשת כי-תצא כתבה תורה 'כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ד' אלקיך בידיך ושבית שביו' ולא נזכרו שום פעולות שצריך לעשות, והכונה היא כי טוב ונקל יותר לנצח את השונא כאשר הולכים אל ארצו ועורכים המלחמה שם, מאשר לחכות עד אשר יבוא השונא אל ארצנו ונצטרך לגרשו, ולכן בצדק כתבה תורתנו 'כי תצא למלחמה על אויביך' היינו שאתה תצא אליו ללחום בארצו ולא תניחהו שיבוא אצלך, אז תיכף 'ושבית שביו' כאשר יסכים ד' בדרך הטבע, אבל באם המתין עד אשר 'כי תבואו מלחמה בארצכם' והשונא כבר הגיע אליך, אז תצטרך כבר פעולות כמו 'והרעותם בחצוצרות'. וזה הוא מוסר השכל גם בענין מלחמת היצר, באם מתגבר האדם על יצרו בל יגיע לשכון בשכונתו כלל, אז המלחמה קלה, אבל אם הנחת את היצר לשבות שביתתו אצלך בסביבתך אזי נצרך כבר כח רב לגרשו מתוכך.

(הרה"ק מקאצק זי"ע)

השמחה בשבת מה ענינה?

וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשכם ותקעתם בחצצרת (י. י) חכמינו ז"ל פירשו דהאי "וביום שמחתכם" קאי על יום השבת (ספרי בהעלותך והובא באבודרהם) כי הלוא יו"ט ור"ח מפורש בקרא אח"כ, אלא וודאי קאי על יום השבת. ולכאורה צריך ביאור למה כתוב 'שמחתכם' על יום השבת דמשמעו שאתם עושים את השמחה, התינח יו"ט ור"ח ניחא דנקט 'מועדיכם וחדשיכם' דקידוש החודש נמסר ביד בי"ד שהם מקדשים הראשי חדשים, והימים טובים תלויים בקידוש החודש, ולכן אנו מדגישים לומר בתפלת מוסף דר"ח ויו"ט 'מקדש ישראל וראשי חדשים' או 'מקדש ישראל והזמנים',

בית הכנסת לתורה ולתפילה שטפנשט
כולל אברכים לעיון - לפנה"צ
כולל אברכים להוראה - אחה"צ
רחוב מהרש"ל 13 בני ברק

תלמוד תורה
"תורת אמת" שטפנשט
בני הילדים
*
כתות הת"ת
*
מכינה לישיבה קטנה כולל חסידית
- הרי"ף 35, אלעד
*
בית הכנסת

בית שטפנשט - גבעתיים
בקבר הצדיק משטפנשט
רח' רמב"ם 1 גבעתיים
כולל אברכים * בית כנסת * מדרשיה
* מרכז מתנדבים לנוקקים

הכנסת אורחים ואש"ל ברומניה
לקבוצות ויחידים - בהזמנה מראש
מתחם קבר האדמו"ר הראשון משטפנשט
רח' אליזבטה 2 שכ' פאקורד יאשי - רומניה

מפעל קמחא דפסחא
וקמחא דשבתא
עזר וסיוע למשפחות ברוכות בימי
החגים ושבתות השנה.

אור מתתיהו
שיעורי תורה בהיבט הארץ, כנסי חיזוק
וערבי יהדות לעם שבשדות, בהשתתפות
גדולי המשפיעים ומיטבי הרבנים

הספריה התורנית ומוזיאון
להנצחת יהדות רומניה
וזכר הצדיקים משטפנשט.

מכון תורני
"תורת אמת - שטפנשט"
להוצאת כתבי רבותינו הקדושים
לבית שטפנשט - רוזין - וחכמי רומניה.

מפעל האנציקלופדיה
לחכמי רומניה

מספרי המכון ניתן להשיג
במשרדי המוסדות:
· אנציקלופדיה מלכות שבמלכות בית רוזין ב"ח
· אמונת אמת - שטפנשט
· רשפי קודש - רוזין
· סגולת מלכים - ניסן
· עלי זבח:
ח"א ענני ברית מילה,
ח"ב ענני חלאקה,
ח"ג ענני נישואין ומצות טאנין.
· ילמד עונים - בדרכי הלימוד
· כנורו של משיח - נגוני שטפנשט עתיקים
אלבום עם שירי דיסקים

יו"ל על ידי מכון
'תורת אמת שטפנשט'
הצטרפו לקבלת הגליון מל שבוע
בדוא"ל: 6160303@gmail.com
טלפון: 03-579-03-03
פקס: 03-616-5110

משא"כ קדושת השבת הוא קביעא וקיימא, ונשפע מלמעלה בלי אתעדל"ת, ולכן סיום הברכה הוא 'מקדש השבת' א"כ למה כתוב 'שמחתכם'?, וביאר מרן הרה"ק **האדמו"ז מסאדיגורה:** ברם, האמת היא דישראל לא נצטוו בשבת על שמחה רק על עונג כדכתיב "וקראת לשבת עונג" (ישעיה יח. ג) וגם בתפלה אנו מזכירין לומר "שומרי שכת וקוראי עונג" וזה האיש הישראלי השמח בשבת מחמת קדושת השבת הבורר בלבו, הרי הוספת השמחה מדיליה הוא יותר מכפי מה שנצטווה, לכן שפיר כתיב 'שמחתכם', כי השמחה שלכם היא.

הרגישו מחסור ויבושת מברכות הנהנין

וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה אֵין כֹּל (יא. ו) **גאב"ד טשעבין הגאון רבי דב בעריש ווידנפלד** תמה למה אמרו "נפשנו יבשה", והלא על המן התאוננו, ואם כן היה להם לומר "גופנו יבש"! ותירץ, שלגבי יום הכיפורים נאמר (ויקרא כג , כז): "ועיניתם את נפשותיכם". ובזוהר הקדוש הקשו: והלא העינוי הוא על הגוף? ותירץ הזוהר , שמכיון שיום הכיפורים אסור באכילה, הרי חסרות לו כל ברכות הנהנין שהיה יכול לברך אילו היה אוכל, וחסרון כל הברכות הללו הוא אכן 'עינוי **לנפש**', מעתה, אמר הגאון מטשיבין, כך גם לגבי המן, שעליו בירכו רק ברכה אחת ,ולא היו בו ברכות חלוקות כמו שיש באוכל ממש: העץ, האדמה, מזונות וכדומה ,וכיון שברכו על המן רק ברכת הנהנין אחת ולא הרבה ברכות - הרי הוא עינוי לנפש, ולזה אמרו "נפשנו יבשה.

(קובץ "קול התורה")

כשהסנגור שותק...

ויחר אף ה' ובעיני משה רע (יא. י) אמר **הרה"ק מבארדיטשוב** זי"ע שמה שכתוב 'ובעיני משה רע' מוסב על 'ויחר אף ד'', כלומר, לכן חרה כל כך אף ד', יען 'ובעיני משה רע' כי הנה אפילו משה רבינו סנגורם הגדול של עם ישראל שותק כעת מללמד זכות על ישראל.

משה רבינו: אני מחנך ולא אמא שדואגת לאוכל

כאשר ישא האומן את היונק (יא. יב) דרך העולם כי ילד קטן צריך מינקת להניקו לא כן ילד גדול צריך מחנך-אומן לחנכו ולהשפיע לו רוחניות, וכן טען משה הלא אומן אנכי שצריך ללמוד עמהם ולחנכם ובאם שתאמר אלי ליתן להם בשר, אזי דומה הדבר כאלו אומרים לאומן להניק את הילד הבוכה.

(הגה"ק מהר"ם שפירא זצוק"ל)

כרחם אב על בנים

האנכי הריתי (יא. יב) כוונת משה רבינו ע"ה באמירתו "האנכי הריתי" אל הבורא יתברך בתור המלצה על ישראל. כלומר, אני, יען אינני באמת אביהם לא מוטל עלי החוב לסבול מהם בשעה שחוטאים, אבל אתה בתור אב, צריך אתה לרחם גם על בנים הרעים והחטאים.

(הרה"ק הרבי ר' בונם מפארשיסחא זי"ע)

כרחם אב על בנים

האנכי הריתי (יא. יב) כוונת משה רבינו ע"ה באמירתו "האנכי הריתי" אל הבורא יתברך בתור המלצה על ישראל. כלומר, אני, יען אינני באמת אביהם לא מוטל עלי החוב לסבול מהם בשעה שחוטאים, אבל אתה בתור אב, צריך אתה לרחם גם על בנים הרעים והחטאים.

(הרה"ק הרבי ר' בונם מפארשיסחא זי"ע)

'היד ה' תקצר?'

הֲצֹאן וּבָקָר יִשָּׁחֵט לָהֶם וּמָצָא לָהֶם אִם אֶת כָּל דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם (יא. כב) איתא בשם **הבעש"ט** הק' שמשה רבינו ע"ה התכוון לשאול רק שאלה, היינו, מה רוצה השי"ת לתת להם 'הצאן ובקר' רוצה לשחוט להם או 'את דגי הים' רוצה לאסוף להם, וע"ז השיב לו הקב"ה 'היד ה' תקצר' שרצה לומר לו אנכי אתן להם צאן ובקר וגם דגים.

'פה אל פה אדבר בו'

הֲרַק אַךְ בְּמֹשֶׁה דִּבֶּר ה' הֲלֹא גַּם בָּנוּ דִבֵּר וַיִּשְׁמַע ה' (יב. ב) 'הרק אך במשה דבר' לכאורה היה צריך לומר 'אך אל משה דבר', אלא שידוע המאמר 'שכינה מדברת מתוך גרונו של משה', ואהרן ומרים טעו והיו סבורים שנבואתם שווה אל נבואת משה, ואמרו הרק אך במשה דבר היינו מתוך גרונו הלא גם בנו דבר, ולזה השיבם ד' אשר 'פה אל פה אדבר' רק בו, היינו, במשה ולא שווה נבואתכם לנבואתו, ומדוע איפוא לא יראתם לדבר בעבדי במשה, כי באמת מוכרח היה לפרוש מן האשה.

(באר מים חיים)

מקור ענוותנותו של משה רבינו

והאיש משה ענו מאד מכל האדם (יב. ג) פ"א נכנס הרה"ח המפורסם רבי הירש'ל שטערינבערג ע"ה - משב"ק אצל **רבינו אדה"ז מטשארטקוב** זי"ע - אל הקודש פנימה, וראה שמעיני רבו זולגות דמעות ופתח ואמר הרבי למשמשו: הנה התוה"ק מעידה על משה רבינו 'והאיש משה ענו מאד מכל האדם', אשר לכאורה קשה להשיג בשכל האנושי, דבר מופלא כזה, איך היה יכול משה להחליט בלבו שהוא שפל ונמוך מכל בני האדם, והלוא השי"ת דיבר עמו פנים בפנים כדבר איש אל רעהו ועל ידיו עשה כל האותות והמופתים מה שלא זכה לזה שום ילוד אשה, ובכל זאת יהיה שייך מציאות כזה שהוא, הוא הנמוך מכל האדם אשר על פני האדמה אתמהה! וביאר הרבי ואמר: אלא דע לך דבארבעים יום שעלה משה למרום נזדכך גופו וחומרו כאחד ממלאכי מרום עד שלא היה צריך לאכילה ושתיה ושאר צרכי הגוף ומזה גופא נבע מקור ענוותנותו, באומרו מהו החידוש כלל שאני עובד את ד' אחרי שגופי נזדכך כ"כ ובטל ממני לגמרי כל הענינים הגשמיים וכאילו בטלה ממני הבחירה לגמרי, ממילא אין לי שום דבר אחר בעולם אלא רוחניות ולעבוד את ד', אבל שאר אדם מישראל אשר מלובש בגוף עכור ויצרו מתגבר עליו לפתותו ולהכשילו ובכל זאת הוא מתגבר על היצר ועובד אי-פעם את ד', מה יקר וחשוב האדם הזה והנני מקנא בו מאד וגדול הוא ממני.

(מרן הרה"ק האדמו"ז מטשורטקוב)

ענווה המידה הנעלית ביותר

עניו מאד (יב. ג) מכל מדות הטובות אשר בודאי לא חסרו למשה רבינו ע"ה בחרה תורתנו לפרסם מדת ענותנותו, זה הוא מופת חותך, אשר מדת ענוה עולה בערכה על כל המדות הטובות.

(הרה"ק ממוגלניצא זי"ע)

אין לו במה להתגאות

האמת היא שענוה היא רק מדה ולא מצוה, כי איך אפשר לצוות על ענוה, כי אם היינו מצווים על כך היה נראה כי יש לו לאדם במה להתגאות, ורק על פי דין צריך להיות עניו ושפל, וענוה כזו אינה ענוה כי עיקר ענוה הוא, להבין ולהשכיל שהוא אפס ואין, ואין לו במה להתגאות.

(הרה"ק בעל "אורח לחיים" מזלאטשוב)

אדם קרוץ מחומר במה יתגאה?

סיפר א' מתלמידי **הגה"ח ר' מאיר אריק** זצוק"ל אמר בשם הרה"ק **ה'שפאלער זיידע'** זי"ע אשר בדברו בישיבת חסידיו אודות מדת הענוה אמר בזה הלשון, לא אבין באמת, התורה שבחה את מנהיגנו הגדול משה רבינו שהיה עניו, ובעיני יפלא איזה שבח היא אם אדם קרוץ מחומר בריה שפלה אינו מתגאה, לי היה נראה יותר -אמר הוא - לו קלסה התורה את הגאותן בגאותו, כי זה הוא חידוש, אשר נמלה שפלה ונבזה תחגור עוז ללהתגאות, אבל מה חידוש הוא, אם ההולך למקום רמה ותולעה הוא שפל, הלא זה הוא האמת.

מן הדברים האלו אפשר לדעת כמה גדלה ענוותנותו של אותו צדיק בעל המאמר, שלא הבין בכלל איך יכול אדם להתגאות. ומי ששמע באיזה התלהבות סיפר מורי [הגר"מ אריק זצ"ל] את הדברים הקדושים ראה והבין אשר גם הוא לא היה רחוק מאותה מדרגה גבוהה.

איך גוש עפר מתגאה ?

סיפר מרן הרה"ק **האדמו"ז מטשרטקוב** כי כאשר הגיע זקנו המלאך הקדוש אל חותנו הקדוש בעל ה"משנת חכמים", ואז באו כל בני העיר לקבל פניו, ועמד המלאך והשקיף בעד החלון על הר גבוה שהתנשא ממול, בין הבאים היה גם אברך למדן ומיוחס בעיניו והוא לא היה יכול להתאפק על התנהגותו של 'המלאך' וישאל כמתפלא 'מה זה תביטו כל כך אל ההר הזה'?, ועל שאלתו זאת ענה לו המלאך הקדוש: מסתכל ומתפלא אני, איך גוש עפר יתגאה כל כך עד שנעשה הר גבוה כזה?. והנה כשמוע האברך את התשובה נחרד וילפת מאוד.

(דברי דוד)

העניו האמיתי רואה שפלות עצמו וחשיבות זולתו

עניו מכל האדם (יב. ג) ישנם ענווים שחושבים באמת את עצמם לאין ואפס, אבל לעומת זה חושבים גם את אחרים במדרגה זאת, ועניוות כזו אינה כלום. ענוה אמיתית היא כענוותנותו של משה רבינו ע"ה שראה רק שפלות עצמו וגדלותו של כל איש ואיש.

(הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע)

כאשר יהודי מתגאה הוא מפסיד את יהודיתו

מה נעמו דברי מליצת **הרה"ק מפארשיסחא** באמרו על דרך הלצה: איין יוד (האות יו"ד) באם שהיא גדולה יותר מדי הפסידה את צורתה, ונעשה 'אויס יוד' כי נשתנתה צורתה ונעשית וי"ו.

העניו האמיתי יודע מתי להתנשא

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה (יב. ג) עיקר הענווה אינה ללכת עם הפנים לאדמה, ולהתגאות בלבבו. משה רבנו כאשר היה צריך ידע לנהוג נשיאותו ברמה, כפי שנראה ממתנגדיו בני קרח שאמרו אליו 'כי תשתרר עלינו' ובכל זאת היה עניו יותר גדול מכל אותם הענווים אשר על פני האדמה, כלומר אלו שפניהם כלפי האדמה.

(הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע)

מדוע אהרון לא יכול לראות את נגעי מרים?

אַל נָא תְּהִי כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ (יב. יב) איתא ברש"י: אל נא תהי כמת, אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה, ומי מטהרה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב וכו', כתב **הגה"ק רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרווצא** לכאורה היה עלינו לתמוה: מה בכך שאהרן היה קרוב, והלא קיימא-לן "גר שנתגייר-כתינוק שנולד דמי", ובטלה קירבתו לקרוביו, ואם כן הלא אהרן ומרים נתגיירו בעת קבלת התורה (עיין יבמות מו.) ושוב לא היו קרובים, ויכול היה אהרן להסגירה? אולם יש ליישב זאת לפי מה שכתב המהר"ל ב"גור אריה" (פר' וישב) שבשעת מתן תורה לא שייך דין "גר שנתגייר כתינוק שנולד", כי אין אומרים דין זה אלא במי שנתגייר מרצונו הטוב, אבל אם כפאוהו להתגייר -אינו נחשב כקטן שנולד. ואם כן מיושב, שהרי על הנאמר "ויתייצבו בתחתית ההר", דרשו חז"ל שכפה עליהם הר כגיגית, ואם כן היתה הגיירות בעל כרחם, ועל כן לא אומרים לגביהם "גר שנתגייר כתינוק שנולד" ולא בטלה הקירבה, ומובן מדוע אמרה הגמרא שאהרן היה קרוב ועל כן לא יכול היה לראות את נגעה של מרים. אלא שכל זה הוא רק לגבי אהרן, שהיה תחת ההר עם כל בני ישראל, אולם משה היה על ההר וקיבל תורה מסיני שלא על ידי כפייה, ולגביו אכן נאמר על ההר דין "גר שנתגייר כתינוק שנולד", ואם כן בטלה קירבתו למרים ומצד זה יכול היה לראות את נגעה, ומשום כך לגבי משה אמרה הגמרא שאף הוא לא יכול היה לראות את נגעה, אולם מטעם אחר - משום שהיה זר ואין זר רואה את הנגעים...

(מאיר עיני חכמים)

משה בקש שיודיע לו ה' אם מרפא את מרים

ויצעק משה אל ד' לאמור אל נא רפא נא לה (יב. יג) כתב רש"י ז"ל: 'לאמר' מה ת"ל, אמר משה לד' השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו. אמר רבי אלעזר בן עזריה בד' מקומות ביקש משה מהקב"ה להשיבו אם יעשה משאלותו אם לאו, ואלו הן: א' הך דהכא, ב' 'וידבר משה לפני ד' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי (שמות ו. יב) 'לאמר' מה ת"ל, השיבני אם אתה גואלם אם לאו. ג' כיו"ב "וידבר משה אל ד' לאמר יפקד ד' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה". ד' כיו"ב, "ואתחנן אל ד' בעת ההיא לאמר (דברים ג. כג) כדי להבין למה דוקא באלו ד' מקומות ביקש משה רבינו במכוון מהשי"ת שישיב לו אם יעשה בקשתו, ונקדים דברי דודי הקדוש **רבינו אדה"ז מסאדיגורה** זי"ע מה שהקשה בענין זה למה היה לו למשה רבינו לבקש מאת ד' שישיב לו אם יעשה בקשתו וכי לא היה משה רבינו במדריגת רבי חנינא בן דוסא שהיה לו סימן אם שגורה תפלתו בפיו וכו' (עיין ברכות לד) ולמה לא השתמש א"כ גם מש"ר עם אותו סימן, ותירץ דודי זי"ע כי הסימן הלז הוא רק כאשר יבקש על איש שאין לו קירבה משפחתי עם המתפלל

שאז יכול להאריך בתפלה לכן יכול לדעת תוצאות בקשתו ע"י הסימן של שגורה תפלתו בפיו, משא"כ כשמתפלל על קרובו או על עצמו שאז א"א להאריך בתפלה כמו שהקשה רש"י ז"ל כאן למה לא האריך משה רבינו בתפלה והסתפק באלו מלים אחדים 'אל נא רפא נא לה' כדי שלא יאמרו ישראל בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה אבל בשבילנו אינו מאריך בתפלה, הרי לך שעל קרובו או על עצמו אי אפשר להאריך בתפילה, ומשום כך אין בזה סימן לטוב בשגירת התפלה, ולכן היה צורך לבקש שישיבני דבר ע"כ דברי דודי הק' מסאדיגורה זי"ע. כמו כן אפשר לומר על שלשה דברים האחרים הנ"ל שהמה ענינים הנוגעים לעצמו ג"כ א. הן בני ישראל לא שמעו אלי נוגע גם לעצמו כי גם אותו גאל עמהם. ב. יפקד ד' אלקי הרוחות וגו' איש על העדה, איתא שם במדרש 'אמר משה עתה הגיע הזמן לבקש שימסור גדולתו לבניי' והשיבו השי"ת 'נוצר תאנה יאכל פריו' (במד"ר כא כו) ג. ואתחנן אל ד' בעת ההוא לאמר, ג"כ ביקש על עצמו שישאירו בחיים ויכניסהו לארץ לכן היה מוכרח בכל אלו לבקש שישיבהו דבר.

(בך יברך ישראל - להרה"ק מאוז'יערנא זי"ע)

כוונת ה'קל וחומר' של 'ואביה ירוק ירק'

ואביה ירוק ירק (יב. יד) **הגה"ק מבוטשאש** זי"ע ביאר את כוונת ה'קל וחומר' הכתוב כאן 'ואביה ירוק ירק' דהנה יש י"ג מדות של רחמים וכן ישנם י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, והמה מכוונות זו כנגד זו, ולהיות כי משה תפס בתפלתו מדת 'אל' וידוע אשר מדה זו היא כנגד מדת 'קל וחומר' לכן נתעוררה על ידו מדת 'אל' מדת 'קל וחומר'.

(דעת קדושים)

המשך מעמוד 8

בבתינו". גם בערב יוה"כ שלפני זה, שמע כזאת, ומיד שלח את בנותיו הנערות מרת יוכבד הי"ד והרבנית מרת מירל גאלא מסארוואש, ובידם סעודה דשינה ליהודים הכלואים, ומכיון שהוצרכו לחבל תחבולות איך להגניב את האוכל לתוככי המחנה התאחרה השעה, וכחזרו, כבר לא נותר להם זמן לאכול "סעודה מפסקת" שכללה כזית "המוציא" לכל אחד, שיריים מהסעודה שהוכנה ונשלחה... ועוד כהנה וכהנה יסופרו רבות על פעליו הכבירים של רבינו, אוהבן של ישראל, למען אחיו.

הנקודה המרכזית במנהגיו היתה, לא לחוש כלל לעניני עצמו, וכל משאת נפשו היתה רק לעשות טובה ליהודים, לקרבם בכל יכלתו ולהקריב עצמו להם בשביל אהבתו אותם אהבה עזה ללא כל פניות.

כוס היגונים

גם על רבינו וקהילתו עברה כוס התרעלה, ובראשית חודש סיוון הקיץ הקץ על קהילת סאסרעגין המפוארה, אשר גורשו לאושוויץ יחד עם עטרת ראשם רבינו זי"ע וזוג' הרבנית ושתי בנותיהם. ובעיצומו של חודש סיוון עלו בלהב השמימה על קידוש השם, הי"ד.

על רום כבודו בעיני הגויים מסופר כי ראש העיר של סאסארגאן דה. שמידט שלח שליח אל רבינו כי הוא מוכן לשלוח את האוטומוביל [רכב] שלו על מנת להבריח את רבינו ובני ביתו אל מעבר לגבול רומניה [מרחק של 30 ק"מ] ובכך יהיה להם נפשם לשלל שכן ברומניה עדיין לא פעלה מכונת ההשמדה כמו בהונגריה, אך רבינו הודה לו נרגשות וסרב לקבל את המחווה באומרו כי אינו יכול לעזוב את יהודי עירו.

ואכן כבר למחרת היום בי' אייר תש"ד התפרסם החוק הדרקוני "חוק היהודים" האוסר על היהודים לעזוב את ביתם, ולמחרת אספו הרוצחים הנאצים את היהודים תושבי העיירות והכפרים מהסביבה לגיטו סגור, ומשם שלחו אותם אל משרפות אושביץ. ביום חמישי י' סיון העלו לרכבות את שארית יהודי העיירה סאסארגאן בראשות רבינו ומשפחתו ושלחום אל מותם על מזבח קידוש ה' באושביץ שם מסרו נפשם ביום י"ד סיון תש"ד ה' יקום דמם.

מכל כתביו המרובים ואלפי תשובותיו לא שרדו אלא מתי מעט אשר כתובים היו על גליון השו"ע שלו ושרדו לפליטה בנס, מהם ניתן להווכח קצה גדולתו ויגיעתו בתורה של רבינו, נדפסו בשנת תשמ"ה תחת השם "גליוני יוש"ר" ביחד עם "מנהגי מהרי"ו" - יצירה אדירה של ריכוז כל מנהגיו הק', תוך ציון מקורם טהור במדוייק והוספות נפלאות וכונו בשם "תפארת אבות", אלו נכתבו ונדפסו ע"י בנו אדמו"ר מסוליצא זצ"ל.

ואלה תולדות יעקב אשר עלו על מוקדה:

א. בתו מרת לאה הי"ה, ובעלה הג"ר יקותיאל יהודה גראס הי"ד אבד"ק שוגאטאג, וילדיהם, נעקד"ה עם רבינו.

ב. בנו הגה"צ המפו' רבי יוסף מאיר זצוק"ל הי"ד, אדמו"ר ממיהא-פאלווא, אשר מסר נפשו על קוצו של יו"ד שלא להגעל במאכלות אסורות בימי הזעם עד ששחל"ח בכ"א סיוון תש"ה קברו נמצא באורח נס במחנה טרעזינשטאט והועלה לטבריה ושם מנו"כ, (ממוקם מציון הרה"ק מבילגוריא פונים ימין לציוני תלמידי הבעש"ט).

ג. בנו הגה"צ החריף רבי אשר ישעיה הי"ד חתן דודו רבי יוסף מאיר רובין מקרעסטיה, נעקד"ה כ"ט טבת תש"ה.

ד. בתו הנערה המושלמת מרת יוכבד הי"ד, נעקד"ה ער"פ תש"ה.

ה. בתו שפריצנא הי"ד נעקד"ה עם הוריה.

ואלה תולדותיו:

א. חתנו מזיווג ראשון אדמו"ר הרה"צ מגדולי בעלי ההוראה רבי נחמן מספינקא (ב"ב) זצ"ל (בן גיסו רבי צבי הירש זצ"ל).

ב. בנו אדמו"ר הרה"צ רבי מנחם מענדל זצ"ל ממוז'שאי לבית ראפשיץ נסתלק ט' חשוון תשס"ח ומנו"כ בטבריה, מסופר כי פעם דיבר עם דודו הרה"ק רבינו יואל מסאטמאר על חשיבות הענין להטמן בארה"ק ואמר לו כי אכן זה מאוד חשוב אבל צריך להגיע בחיים, ואדמו"ר ממוז'אי כתב בצוואתו אותה ביקש שיקראו בחייו בה הוא מבקש כי באים לא יהיה בריא ידאגו שיגיע לארה"ק בחייו, בביקורו בשנת תשנ"ט רכש חלקת קבר בטבריה וביקש להגיד כל התהילים בתוך הקבר הפתוח כסגולה לאריכות ימים, וארבע ימים לפני הסתלקותו זכה לעלות לארה"ק כשהוא מונשם אבל בצלילות דעת, מהמטוס נלקח לביה"ח שערי צדק בשבת עוד אמר נשמת ובמוצ"ש אמר קידוש לבנה, וביום ראשון לפנות בוקר השיב נשמתו ליוצרה, וכך זכה לקיים דברי דודו הרה"ק מסאטמאר זצ"ל. תיתי לנא שזכינו בביקורו הארוך אחרון בארה"ק בחודש אייר תשנ"ט להיות אושפזיכנא לצדיק בביתנו ובבית מדרשינו, וללוותו בכל ביקוריו אצל האדמורי"ם והרבנים, ומסעותיו בארה"ק, בהר הקודש מירון ביום ל"ג בעומה, ואח"כ בעריכת שולחנו לכבוד היום בבית מדרשינו יחד עם אחיו האדמו"ר מסאסראגען זצ"ל, והיה זה כחנוכת הבית לבית מדרשינו שטפנשט ברחוב מהרש"ל בב"ב, שהיה אז בתחילת פעילותו במקום זה, וכן שבת מרוממת בעיר ביתו, כאשר גולת הכותרת של ביקורו היה המסע החשאי לטבריה שם ערך תפילות לסגולה לאריכות ימים בתוככי קברו המיועד כאמור, שיחות רבות ערכנו עמו, בהם סיפר זכרונות הוד וסיפורי קודש מאבותיו ורבותיו, ובעיקר זכרונות אישיים מדודו הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א, אשר זכה ממנו לקרבה מיוחדת ולשיחות רבות ביחידות בקו"פ, וחבל על מה דאבדין מאותם זכרונות מכלי ראשון.

ג. בנו אדמו"ר הרה"צ רבי שמואל שמעלקא זצ"ל מסוליצא נסתלק י"א תמוז תשע"ג ומנו"כ בצפת.

ה. בנו אדמו"ר הרה"צ רבי מרדכי דוד זצ"ל מסאסרגין נסתלק ט' ניסן תש"פ ומנו"כ בית העלמין דקהל בריז'דוויץ ניו גרזי.

ה. חתנו הרה"צ רבי שבתי מייזליש זצ"ל אב"ד סארוואש נסתלק י"ט חשוון תשנ"ו ומנו"כ בטבריה.

זכותו הטהורה תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן!

תמונת: ארכיון מכון 'תורת אמת' שע"י 'מוסדות שטפנשט', ארכיון הרב בעריש ויס, מגנזי משפחת רבנו, ארכיון בית ראפשיץ

בשדרה השמיטה

פרשת בהעלותך

פנינים מתוך שיעורו השבועי של הרה"ג אברהם יעקב סלמון שליט"א

ב'הר סיני' קיבלנו 'מתנה'

בעומדינו עדיין סמוך ונראה לצאת היו"ט הקדוש של חג מתן תורתינו, ובתוך ימי התשלומין, נעסוק בעזה"י בדבר הנוגע גם לשמיטה וגם לקבלת התורה, הנה כתיב 'וידבר ה' אל משה בהר סיני' וברש"י הק' מחז"ל מה ענין שמיטה אצל הר סיני וכו', ובאוה"ח כתב וז"ל: אולי לצד שהזכיר מתנת הארץ דכתיב 'אשר אני נותן', דקדק לומר 'בהר סיני', לומר כי מחמת הר סיני פירוש מה שקיבלו בו, היא שנגמרה המתנה, שעל מנת תורה נתן ה' את הארץ, עכ"ל.

דהיינו, ש'הר סיני' מסמל את 'שעת קבלת התורה', וכיון שבמצוה זו התורה מדברת אודות הנתינה הגדולה שהקב"ה נותן לעמו - את ארץ ישראל, לפיכך התורה רואה לנכון להדגיש, שקבלת התורה היא התנאי הקודם למעשה של נתינת הארץ לבני ישראל, אלא שאין מדובר ב'קבלה' גרידא, אלא בכל שעה ושעה, קיום הקבלה מהווה תנאי להמשך הישארותם על אדמתם.

ובס' אפריון (לבעל הקיצוש"ע) הרחיב רעיון זה וז"ל: כי בהיות שקבלת התורה היתה בכפיה, שכפה עליהם הקב"ה הר כגיגית, ואמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא (שבת פ"ח.), והקשו המפרשים א"כ אמאי באמת נענשו על עברם על התורה [הלא המודעא רבה היא טענה איתנה שאומרים בנ"י, שהם באמת לא רצו לקבל את התורה ובאונס נכפה עליהם ענין זה], ותי' הרשב"א ז"ל כי בזמן היותם בארץ ישראל אין להם טענת אונס, כי הקב"ה לא נתן להם את הארץ רק על מנת שישמרו את התורה, כדכתיב 'ויתן להם ארצות גוים וגו' בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו', ויש לומר שזהו שמרמז כאן 'בהר סיני', לפי שבכאן הוצרך לומר 'אשר אני נותן' שיקיימו המצוות התלויות בה, ושגם מתכונת הארץ יבינו זאת כמ"ש בספר כלי יקר ע"ש. ושלא יעלה על דעתם לומר, הנה ודאי מצות התלויות בארץ אנו מחוייבים לקיים כיון שהוא ית"ש נתן לנו את הארץ ופשיטא שאנחנו מחוייבים לקיים את המצות התלויות בארץ אשר צונו, אבל יתר המצות הרי יש לנו טענת אנוסים היינו, ולכן בא כאן הרמז בהר סיני לומר, שע"י קבלת התורה בהר סיני נגמרה המתנה, וממילא מחוייבים לקיים כל המצות שנאמרו בסיני ואין להם טענת אונס.

בענין לא יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך טובתו בא לידי רעתו

הנה בפרשתינו יש את מעשה מרים שנענשה בצרעת על שדברה לשה"ר באחיה, והנה עיקר מעשה מרים הוא סוגיה רחבה בפ"ע, ואנו לא נעסוק בו כעת, אלא בסוגיה אחרת ששייכת לזה, משום ששניהם שייכים להל' לשה"ר, והוא בענין משאחז"ל: 'אל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך שבחו בא לידי גנותו', אשר הוא ענין שצריך לבררו מתי כן מותר לספר שבחו של חבירו ובאיזה אופן.

דברי הח"ח בלשונו בביאור דין זה

כ' החפץ חיים (הל' לשה"ר כלל ט' סעיף א', ב'): וכן המספר בשבחו של חבירו בפני שונאיו, ג"כ בכלל אבק לשה"ר הוא, דזה גורם להם שיספרו בגנותו [הגה"ה:] ומזה נלמד דה"ה לכל כיוצ"ב, אם רוצה לדבר עם אחד אודות מי, והוא משער שאין לבו שלם עם אותו פלוני ויבואו עי"ז לגנותו, דאסור לדבר עמו אודותיו. [ע"כ הגה"ה].

ואם הוא מרבה לספר בשבחו, אפי' שלא בפני שונאיו אסור, כי עי"ז רגיל בעצמו לגנותו לבסוף לומר: חוץ ממדה רעה זו שיש לו, או שהשומעים ישיבוהו: למה אתה מרבה בשבחו, והלא מדת כך וכך בידו?

וכ"ז אם אינו משבחו ברבים, אבל ברבים אסור בכל גוני, כי במסיבת אנשים רבים רגיל להמצא שם מימינים ומשמאילים או מקנאים, ועי"ז שיזכיר בשבחיו יבואו לספר בגנותו [הגה"ה:] ואם הוא משער שהשומעים לא יגנוהו, כגון שאינם מכירים אותו, מותר לשבחו אפי' ברבים, כל שאינו משבחו יותר מדי [ע"כ הגה"ה], ואם יחפוץ לשבח אדם אשר כבר הוחזק לרבים ונודע לכשר וצדיק ואשר לא נמצא בו רעה ואשמה, גם על פני שונא ומקנא יש לשבחו, כי לא יוכל לגנותו, ואם יגנהו ידעו הכל אשר פיו דבר שוא, עכ"ל הח"ח.

ונבוא בס"ד לברר שורש הענין מהגמ' ששם המקור לדין זה.

המעשה דיהודה חייטא בגמ' בב"ב

איתא בגמ' (ב"ב קס"ד:): זימנין הוה יתיב [ר' שמעון ב"ר] קמיה [דרבי] וקא פסיק סידרא בספר תהלים, אמר רבי כמה מיושר כתב זה, [הוא שבח את הכתב של הספר תהלים], א"ל [ר' שמעון בריה] לאו אנא כתבתיה, יהודה חייטא כתביה, א"ל [רבי] כלך מלשה"ר הזה וכו', מאי לשה"ר איכא, משום דר' דימי דתני ר' דימי אחוה דר' ספרא לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך טובתו בא לידי רעתו ע"כ. ודין זה הובא בקצרה גם בערכין (ט"ז.) ע"ש.

ונאמרו כמה שיטות בביאור איסור זה שלא יספר אדם בטובתו של חבירו וכו'.

שיטת הראשונים דהאיסור הוא לספר בפני שונאיו

דעת הרמב"ם וסייעתו דהאיסור הוא רק בפני שונאיו, וכמו שהביא הח"ח הנ"ל בתחילת דבריו, וכתבו האחרונים דלפי"ז צ"ל דבמעשה דיהודה חייטא הנ"ל, היו נוכחים שם שונאים שלו, ולכן אמר רבי לר"ש בריה דיש כאן אבק לשה"ה, שגורם לשונאים שלו לספר בגנותו.

והרש"ש (ערכין שם) והאהל משה (ב"ב שם להגרא"מ הורביץ צצ"ל) כ' עוד לבאר הגמ' לדעת הרמב"ם, דכיון שהקפיד רבי על יהודה חייטא על הגט המקושר שהוא כתב, כדאיתא בגמ' שם לעיל מינה, לכן היה לו לר' שמעון להמנע מלספר שבחו בפניו, וכנראה כונתם על דרך דברי המהרש"א שכ' [מטעם אחר], דהכונה בגמ' שמתוך השבח בעצמו שהוא שבח אותו יכול לבוא עליו גנות, והיינו שכיון שאמר על כתב זה שהוא של יהודה חייטא, יכיר רבי את הכתב שלו, ומתוך זה יכיר גם שהוא זה שכ' את הגט מקושר, שהובא שם בגמ' לעיל מינה, שרבי הקפיד ע"ז. והמהרש"א פירש בזה את עיקר דברי ר' דימי שאסור לשבח בשבחו באופן כזה שמתוך השבח יכול להשמע עליו גם גנות, אבל עכ"פ בדברי הרש"ש והאהל משה אפ"ל דכונתם כעין המהרש"א בחלק הזה, דע"י שמספר שיהודה חייטא כתב א"ז, הוא מעורר את הגנות עליו. והיינו את הטענה שיש לרבי עליו במה שהוא כתב את הגט מקושר, וזה עצמו הטעם שלא יספר שבחו בפני שונאיו, שעי"ז מעוררים לספר בגנותו.

ויש מי שהבין בכונת הרש"ש והאהל משה כפשוטו שזה כמו האיסור לספר בפני שונאו, והק' ע"ז דודאי ברבינו הקדוש אין לחשוש כן שיספר בגנותו של יהודה חייטא, [וגם לא שנאו אלא הקפיד עליו], ולכן כ' דצ"ל דלא רק רבי הקפיד עליו על הגט מקושר אלא עוד היו שם שהקפידו. וזה דוחק, ויותר נראה בכונתם כמש"כ לעיל. [ואגב יש להעיר דבלשון הגמ' לא כ"כ משמע דב' המעשים דיהודה חייטא היו בפעם אחת וי"ל].

דעת המהרש"א והמהר"ל דהאיסור הוא דוקא אם בענין השבח עצמו יבוא גנות

ובעיקר דברי המהרש"א דמתוך שבחו בא לידי גנותו אין הכונה שיבוא לספר בגנותו, אלא דמתוך השבח נשמע גם גנות. כעי"ז פירש גם המהר"ל מפראג שהאיסור לספר בשבחו הוא באופן שמתוך כך אפשר לומר עליו לשה"ר בדבר זה בעצמו, כמו במעשה שהובא בגמ', שכאשר משבח את הכתב של פלוני, שהוא כתב יפה, יתכן שיאמר אחד, אתה אומר שהוא יפה, אין הדבר כן, כי יש לו חסרון זה, [היינו בכתב], וכ"ש בשטר שיתכן שימצאו בו שלא נזהר באיזה דבר, ובדבר זה שוים המהרש"א והמהר"ל דלא אמרי' שאסור לספר בשבחו סתם, שמא יבא גם לספר באיזה גנות שיש לו, אלא דלהמהרש"א הוא רק אם מהשבח גופא יכול להשמע גנות, ולהמהר"ל הוא גם באופן שיבוא לספר בגנות אבל דוקא באותו דבר עצמו.

במעלת סיפור שבח החכמים

וכעיקר דברי הרמב"ם הנ"ל דהאיסור לספר בשבחו של חבירו הוא בפני שונאיו, כ"כ גם הרבינו יונה (בשע"ת ש"ג רכ"ו) וז"ל: כי ידוע הדבר, כי מן המדות הנאות, לספר בשבח החכמים והצדיקים, כמו שנא' (משלי כ"ה) 'וחקר כבודם כבוד', ואמרו על האויל שאינו מספר בשבחו של עולם, [וא"כ מה הביאור ב'לא יספר אדם בטובתו' וכו'], אבל זאת תכונת הענין הזה, כי אין לספר בטובת האדם זולתי בד בבד, ר"ל כאשר ידבר איש אל רעהו, ולא בקהל עם ובמושב רבים, עד אשר יודע אליו כי אין במעמד ההוא שונא ומקנא לאיש אשר ידבר טוב עליו וכו' עכ"ל. ובעיקר דבריו שיש ענין לספר בשבח החכמים והצדיקים עי' גם ברמב"ם (פיה"מ אבות פ"א מט"ז ד"ה ואני) שכ' שהדיבור האהוב, הוא הדיבור בשבח המעלות השכליות והמידתיות, לשבח את המעולים ולהללם במעלותיהם, כדי שייטב מנהגם בעיני בני אדם, וילכו בדרכם ע"כ. [וברמב"ם (דעות ו', י"ג) כ' שיש לספר בשבח חבירו משום ואהבת לרעך כמוך]. ואכמ"ל בזה. אבל יש לציין דאכן מצינו כן הרבה פעמים בש"ס, ונציין רק את מתני' (דאבות פ"ב) ה' תלמידים היו לו לריב"ז, ומנה את שבחן, ומה שלא חשש ריב"ז ללשה"ר הוא כמשנ"ת שלא היה זה בפני שונאיו. [ולמהרש"א והמהר"ל הנ"ל בלא"ה לא קשה].

דעת הראשונים דהאיסור הוא להרבות בשבח

עוד דעה מצינו בראשונים בביאור האיסור לספר בטובתו של חבירו, דהאיסור הוא כשמרבה בשבחו, וכלשון רש"י (ערכין ט"ז.): שכשהוא מספר בטובתו יותר מדאי הוא עצמו אומר חוץ ממדה רעה זו שבו, או אחרים שומעין שזה משבחו ואמרים הלא מדת כך וכך בידו עכ"ל. וכתבו האחרונים דמה שהכריח את רש"י וסייעתו לפרש דהאיסור הוא רק להרבות בשבח, הוא משום דמצינו בהרבה מקומות בתלמוד שהיו משבחין מעלות ומידות החסידים והצדיקים.

והנה הרש"ש הביא גם להא דמצינו (בעירובין י"ח:) דאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו. [ומצינו דבר זה גם בפרשתינו, ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם (י"ב, ה'), וכ' רש"י ומפני מה משכן והפרידן ממשה, לפי שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכו']. ויש להעיר לכאו' דגם אחר דאמרי' דהאיסור הוא רק להרבות בשבח, אכתי איך יתיישב הא דאמרי' דאומרים כל שבחו של אדם שלב"פ, והרי אם יש בזה ריבוי שבחים, שייך בזה האיסור שלא יספר אדם וכו' ויל"ע. ובמהר"ל (בנתיבות עולם נתיב הלשון פ"ז ד"ה תנא) הק' כנ"ל מהגמ' בעירובין, ותירץ דהתם במופלג ומוחזק לבריות בירא"ש הרבה, אבל אם אינו מוחזק בזה אסור לספר בטובתו, וכעי"ז כ' המהר"ל (בחידושי אגדות בערכין שם) דבגמ' בעירובין מיירי בת"ח, וסתם ת"ח אין מדברין בגנותו, שאין חושדין אותו, [כדאי' בברכות (י"ט.) אם ראית ת"ח וכו'], א"נ דהתם מיירי במופלג בירא"ש עכ"ל. והנה מש"כ המהר"ל בתירוצו הראשון דמותר לספר בשבח ת"ח, הנה בח"ח מוכח דלא התיר בכל ת"ח, אלא רק בהוחזק לרבים וכו', ובבמ"ח (סק"ז) אסר הח"ח לדבר אפי' בשבח גדולי הדור [כנר' המציאות שגם עליהם מצוי משמאילים ומקנאים ה"ע].

ובפירוש נתיב חיים על הח"ח, (להגר"מ קאופמן שליט"א) כ' ליישב בזה דהאיסור הוא רק כשמשבח באופן שזה נראה כמוגזם בעיני השומעים, אבל אם זה הולם את איש זה, אין בזה איסור, ובזה אפשר ליישב מה שאומרים כל שבחו שלב"פ, ועי' בראשית חכמה (שער הקדושה פ"ג) שכ' דהאיסור להרבות בשבח הוא כגון בדברים שלא יאמינוהו, אלא יספר במעלות שהם קרובים אל הדעת ע"כ. [ויש להוסיף דגם בשבחים גדולים ורבים אפשר להאריך בהם, ואפשר לקצר ולתמצתם ודו"ק]. והוסיף שם דמה שמצינו שגם בעיתונים שנחשבים כשרים לא נזהרים מלשבח ברבים כל מיני רבנים וכו', הוא משום שכנר' התועלת בזה רבה על החשש נזק שבזה, גם משום שיש בזה לפעמים משום העמדת הדת על תילה ואכמ"ל.

בביאור המעשה דיהודה חייטא לפי דעה זו

והנה על דעה זו שהאיסור הוא רק להרבות בשבח, הקשו האחרונים מהסוגיה בב"ב במעשה דיהודה חייטא שהו"ל, שגם על שבח א': 'כמה מיושר כתב זה', אמר רבי דנאמר ע"ז לעולם אל יספר אדם וכו'.

ובס' סדר הדורות (ערך יהודה חייטא) תירץ דרבי אמר לבנו שלא ירגיל לשבח אדם [אפילו מעט] שמא ישבח לפעמים בריבוי שבחים עכ"ד. [והיינו לפנים משורת הדין] ודוחק קצת. ובס' בן דידד על הרמב"ם תירץ בנו"א דרבי חשש שר"ש בריה יוסיף לשבח את יהודה חייטא בריבוי שבחים, ולזה מנע אותו מזה, וגם זה דוחק קצת.

והחיד"א (טוב עין י"ח מ"ט) תירץ דגם רש"י מודה לדינו של הרמב"ם דלפני שונאו אסור, וא"כ הוא יעמיד גמ' זו דאיירי דהיה שם שונא וכנ"ל.

עוד תירצו האחרונים דהמעשה דיהודה חייטא כן היה נחשב הפלגה בשבח וכמה נוסחאות כתבו האחרונים לבאר מדוע זה היה נחשב הפלגה בשבח, והנה כשרבי שיבח את הכתב בע"כ דהיה בזה שבח אמיתי דאל"כ מה לו לרבי להזכיר דבר זה [וגם עצם מה שרבי התייחס לשבח זה, זה כבר נותן חשיבות לשבח]. ויש להאריך בזה.

איסור לשבח באופן דמשמע מתוכו גנות

ובאחרונים מובא עוד ב' אופנים של איסור לספר בטובתו של חבירו: א' כאשר הוא משבח אותו בשבח מסויים באופן דמשמע מזה דשבח אחר לא קיים בו [כגון כאשר מדברים על מתני' דכל מי שיש בו ג' דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו, ואז הוא אומר על פלוני שיש לו את א' המעלות המוזכרות שם באופן דמשמע מזה דאת האחרים אין לו].

ב' כאשר אנשים חושבים על א' שיש לו מעלה מסוימת והוא משבח אותו על מעלה אחרת דוקא [כגון כשמדברים על ת"ח מפורסם והוא אומר עליו שהוא חזן מהולל באופן דמשמע מזה דזה כל מעלתו]. וכעי"ז הביא הח"ח (בבמ"ח שם סוסק"ה), וע"ע בח"ח (כלל ה' ס"ו) אופן דומה לזה, שהוא משבח בשבח שלפי דרגתו של המדובר א"ז שבח בשבילו, כגון שאומר על עשיר גדול שנותן סכום קטן לצדקה ע"ש, ואופן זה הוא יותר חמור.

ויש להאריך עוד הרבה בסוגייה זו, ולא נכתבו כאן אלא כמה גרגרים לעורר לב המעיין וכמובן שאין להסיק מכאן הלכה למעשה, [נכתב בסיוע הספר אמרי יצחק על הח"ח], וה' יעזור שנזכה לקחת מוסר מהמעשה דמרים לנצור פינו ולשוננו מכל רע, ובזה נזכה ל'אוהב ימים לראות טוב'.

באר בשדה- שטפנשט

ילקוט סגולות לימי השנה מלוקט מפי גאונים קדמונים ומקורות נאמנים
מתוך מפעל "סגולות מלכים" (במה"ר) הלא המה סגולות אשר יסודתם בהררי קודש, והוא
כשולחן הערוך לסגולות מסודר לפי ימי וחודשי השנה דבר יום ביומו
מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א רב דקהל שטפנשט

סגולת מלכים

סגולות נר נשמה

בהעלתך את הנרות (ה, ב)

נר לכפר על נשמתן

אמר רבי חיא כל שביקש הקדוש ברוך הוא מישראל לא ביקש מהן לעצמו דבר אלא כדי לזכותן בהם, הדם שהן זורקין כדי לכפר על נפשותיהן וכו', נר שהן מדליקין לכפר על נשמתן, שנאמר נר ה' נשמת אדם וגו'.

(מדרש חדש פרשת תצוה, ובביאור שם: יבוא נר ויכפר על נשמה שנמשלה לנר)

הנשמה נהנית בהדלקת הנרות

וידוע כי הנשמה נהנית בהדלקת הנרות והיא מתהלכת בעידוני ההוד והשמחה, ומתפשטת ומתרחבת מתוך הנאת האורה מפני שהיא חתיכת אור חצובה באור השכל, ומן הטעם הזה נמשכת אחר האור שהוא מינה אף על פי שהוא אור גופני והנשמה אור רוחני זך ופשוט, ועל כן המשילה שלמה ע"ה לנר, הוא שאמר (משלי כ, כז) נר ה' נשמת אדם.

(רבנו בחיי על שמות פרק כה פסוק לא)

תוספת על דברי הרבינו בחיי

הרי לך שהנשמה יש לה הנאה מן האור, ואל תתמה על זה כי גם מן הריח מצינו שהנשמה נהנית בעודה שוכנת בגוף, וכמ"ש רז"ל איזה דבר שהנשמה נהנית בו זה הריח, והטעם מפני שהריח הוא רוחני ולכן מגיע ממנו הנאה לנפש שהיא רוחנית, וכ"ש האור שהוא יותר דק ורוחני מן הריח. ועל כן בתוך השבעה אשר נפש הנפטר עודנה מצויה בתוך הבית כפי ההתחלקות וכמ"ש רבינו האר"י זצ"ל בטעם ז' ימי אבלות, לזה מדליקין נר שם בעבור הנאת הנפש, אך אחר ז' שמסתלקת לגמרי מן הבית אין טעם להדליק, וכן אם לא נפטר האדם שם אע"פ שהאבלים הם שם אין מדליקין, אך טוב להדליק נר תוך י"ב חודש בבית הכנסת למנוחת הנפטה, וכן בכל שנה ביום יאר ציט, והיינו כי צריך שיאמר בפיו בשעת הדלקת הנר שהוא מדליק הנר הזה למנוחת נפש פב"ב, ואז בקריאה זו שהוא מוציאה בפה יגיע הנאה לנפש האדם ההוא אפילו מרחוק, וכ"ש אם מדליק על המצבה עצמה ששם משכן חלק מחלקי הנפש.

(שו"ת תורה לשמה להבן איש חי סימן תקבא)

סגולת הנר להבריח המזיקים

מנהגן של ישראל להדליק נרות בפני הגוסס, וטעם לזה כי נודע מדברי חכמים שסגולת הנר הוא להבריח המזיקים, ואפילו בלילה עת שליטתן כדאמרו (ברכות מג ע"ב) אבוקה כשנים, ולכן ביעור החמץ והמחמצת שהם ס"מ ולילית שמהם יצר הרע וכחותיו הוא בכח אור נר, כי יהל עליהם, כי נר אור רשעים ידעך (איוב יח ה) ונגלל בנוקבא דתהומא רבא חושך מפני אור, וכל שכן שתועיל ביום לשבר מלתעות עול ולהניס אותם החוצה, כי שלהבת הנר רומז ליחוד עליון שלכן אמר הכתוב (משלי כ כז) נר ה' נשמת אדם.

(מעבר יבק שפת אמת פט"ו)

הנשמה ביום היא"צ שטה בעולם ורואה הנר דולק בשבילה

ולכן בכל שנה ושנה אחר פטירת אביו ואמו או שאר קרובים מדליקין נר בבית הכנסת מחמת כי ביום הזה הנשמה יש לה רשות לשוט בעולם ותבוא לבית הכנסת ותראה הנר דולק בשבילה ויש לה נחת רוח מזה.

(אלף למטה בסוף מטה אפרים דיני קדיש שער ג)

גם הישמעלים והפרסים מדליקים נרות בעד המתים

וגם נר נשמה לאביו ואמו שמתו, שהנשמה קרוי נר, וכתבו המקובלים שיש סוד גדול בזה, וכן שמעתי שהישמעלים והפרסים גם כן מדליקין נרות בעד המתים.

(נשמת חיים)

תיקון הנשמה בנתינת נרות לבית הכנסת

א' הלך בבוקר לבית הכנסת ובאת נגדו אשה א' ונתנה לו נרות שידלק אותן כי יש לה היום יאה"צ, ולקח האיש הנרות ונתנם בבגדו ושכח אח"כ להדליק אותן, ובלילה אח"כ ראה בחלום אשה א' מתה שהיתה מתרעמת עליו למה לא הדליק הנרות בביהכנ"ס שנתנה לו בתה להדליק ויקץ בפחד ועמד ממטתו ולבש עצמו והלך לביהכנ"ס עם הנרות והדליקן, והוא מעשה נפלאה ומזה נראה גודלה התיקון להנשמה בנותני' נרות לביהכנ"ס.

(תפארת יעקב פרשת תצוה)

הדלקת נר ביום היארצייט

מה שמדליקים ביום היאה"צ הוא זכר לנשמת המת, ולרמז שרק הגוף מת והנפש חי, והיא נקראת נר, כמ"ש נר אלקים נשמת אדם, ולעורר האמונה בהשארת הנפש.

(מועד כל חי פ"ג)

מקפידים בנר יא"צ יותר משארי מצות

נר יא"צ נ"ל נחשב מצוה מאחר שכבר נוהגים בו והוא לכבוד אבות ע"פ קרא נר אלקים נשמת אדם, ועיי' דרכי משה או"ח סי' תר"י בשם הכל בו שהמנהג שכל אחד מדליק ביום הכפורים לכפר על אביו ועל אמו וכו', ונראה שמנהג זה להדליק יא"צ נתייסד לתועלת נשמת האבות ויש בזה מצות כיבוד אב ואם וכו'. ועוד נראה מדחשיב לי' תשובת מהרש"ל לצורך גדול כיון דהרגילו בו כ"כ וקפדו טובא דמתיר המהרש"ל להדליק בבין השמשות ע"י נכרי, ועכשיו מקפידים בנר זה מאוד ממש יותר משארי מצות.

(כתב סופר או"ח סי' סה)

נושאים לפני המטה שני נרות דולקות

המנהג בארץ ישראל במות אחד הרבנים הגדולים וכו' לפני המטה היו הולכים נערי הת"ת שניים שניים והמלמדים בראשם ומשוררים שיר של פגעים בקול מר ועצב ונושאים בידיהם שני נרות שעוה דלוקות.

(כתר שם טוב, גאנין, עמוד תרס"ד)

לאדם גדול מוציאים שני נרות אחד לפני המטה ואחד לאחר המטה

מנהג הספרדים שלאדם גדול היו מוציאין לפניו שני נרות של שעוה גבוהים ועבים, נר אחד לפני המטה ונר אחד לאחר המטה, אך הוסיף שם דבמדינתינו אין נוהגין כן.

(דרכי חסד עמוד נ"ט)

הבטחת נר לטובת נשמה

הרה"ק מהר"ם מרימנוב זי"ע אמר, אם מנדר אדם נרות עבור איזה נשמה, הנשמה הולכת אפילו לשאול תחתית לעשות לו טובה להמנדר הזה, ומוציאו אפילו משאול תחתית רח"ל.

(ילקוט מנחם, ליקוטים)

נתינת נר לטובת הנשמה שתאמר לאבות שבנם בא לקברם

מקובל מפי קדושים כשבאים על קברי אבות יבקש המתים מהשוכנים סביב סביב לקבר או"א שיודיעו להם שבנם הוא בתם בא, וטוב לומר בזה הלשון, אני פב"פ אתן כך וכך נרות עבור אותה נשמה שתלך ותודיע לאו"א שבנם או בתם בא לכאן.

(טעמי המנהגים ח"ב)

ראיית מקומו של הצדיק בג"ע ע"י הסתכלות בנר הנשמה

ויתמהמה ר' אייזיק במאלדאווע עד שבא חזרה קודם י"ט כסליו לשטעפאנעשט, ורצה ליסע לדרכו לסאדיגערע. ויאמר לו אדומו"ר ז"ל [הרה"ק רבי מנחם נחום משטפנשט זיע"א] לאן אתם נוסעים לפני י"ט כסלו היא"צ של זקיני המגיד הק' זצ"ל. ויאמר לו ר' אייזיק מה אעשה כאן, אשר אתם סגורים בביתכם ואין איש נכנס אליכם, כי כן היה כל הזמן מהמאסר של אחיו הקדוש ז"ל. ויאמר לו אדומו"ר ז"ל: לכבוד היארצייט של זקיני אכנס לעריכה ה'שלחן'.

וכן היה, אשר העולם ישבו בהקלויז, והיה סעודה. ובגמר הסעודה בא אדומו"ר ז"ל להטיש וישב, ור' אייזיק ישב הראשון, ויצו אדומו"ר ז"ל להביא לפניו את הנר של שעוה מהיארצייט כנהוג, ויעמידו נוכח פני אדומו"ר ז"ל, ואדומו"ר ז"ל הטה את האצבע כפוף לאגודל ונעשה כמו חלון, ויביט דרך החלון הזה מהיד על הנר, ויאמר לר' אייזיק: הרואים אתם ר' אייזיק, כשמתבוננים באופן זה בשלהבת הנר, אזי אפשר לראות באיזה היכל נמצא כהיום זקיני הרב המגיד הק' זצ"ל. עכלה"ק.

(כת"י ספר 'מילין סתימין' - שטפנשט י"ח-ד)

כעי"ז איתא מהרה"ק מרוז'ין: בעת שברח מרן הרה"ק ר' ישראל מרוז'ין ז"ל לעסטרייך היה בעיר סקאלא, ופעם נכנס אליו הרב מסקאלא בעמ"ח שו"ת בית שלמה, וראה שהרה"ק מרוז'ין ז"ל יושב אצל השלחן והנר של יארצייט היה דולק על השלחן והרה"ק מרוז'ין ז"ל הי' יושב ומביט על הנר ואמר: "אז מע'קיקט אין דער נר זעהט מעהן די נשמה" [כשמביטים בנר רואים הנשמה], וכששמע הרב את זאת נפל עליו פחד גדול שלא היה יכול למצוא את הפתח לצאת ע"כ.

(קונטרס "מרגניתא דאדמו"ר הקוה"ט מרוז'ין" עמ' ה'-ו' - כת"י הרה"ח "רבי משה חזן")

ובנו"א איתא עוד: פעם אחת בג' בחשון יומא דהילולא רבא מונח לפניו על השולחן נר שעוה גדול שהדליקוהו לכבוד ההילולא. אדמו"ר זלה"ה ישב והתבונן בנר וכפעם בפעם התרומם קצת ברעדה ואמר: אוי! וכן עשה כמה וכמה פעמים. אחר שנשתהה קצת, פתח ואמר: גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם (חולין ז:) שעתה הכניסו את אבי הקדוש להיכלות גבוהים מאד ושתק אדמו"ר מעט ואמר יש צדיקים זכי הראות שרואים בנר שמדליקים ליא"צ, את נשמת הצדיק עם המדריגות.

(דברי דוד, טשורטקוב)

לקבלת הגליון 'באר בשדה' היו"ל בס"ד מדי שבת בשבתו אפשר ליצור קשר במייל: 6160303@gmail.com

מצבות מספרות

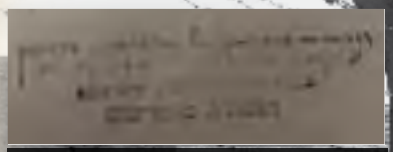

חתימתו מתקופת רבנות סאסרגען

דיוקנו של הרה"ק מסוליצא בצעירותו

מחנה ההשמדה אושוויץ בו נספה רבינו יחד עם חלק מבני משפחתו ומבני קהילתו הי"ד

הגה"ק רבי יעקב ישראל וישרון רובין זצ"ל הי"ד מסוליצא-סאסרעגין

נסתלק י"ד סיוון תש"ד - ויעל על מוקדה באושויץ בלהב השמימה

הגה"ק רבי יעקב ישראל וישרון רובין זצוק"ל הי"ה, אב"ד סוליצא, ולאחמ"כ אדמו"ר בסאסרעגין שבזיבנבנערגן. נולד ביום אדר"ח טבת תרמ"ה, לאביו הרה"ק רבי ברוך זי"ע מגזע אראלים ותרשישים זקיניו היו קדושי עליון אשר העניקו חמה בקומתם. מלבד זאת אשר היה בן אחר בן להרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע חתנו של הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע, וכן היה נצר להרה"ק בעל "נועם אלימלך" מליענסק זי"ע, המגיד הק' מקאז'ניץ זי"ע, הרה"ק בעל "אור לשמים" מאפטא זי"ע, הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע, ועוד.

תולדות בית אבות

אביו הרה"ק רבי ברוך זי"ע, נולד ביום ח' באדר תרכ"ד לאביו הרה"ק רבי מאיר מגלאנוב זי"ע בנו של הרה"ק ("המופלא ומופלג, החכם הכולל מושלם במעלות ומידות" - לשון מחותנו בעל "באר משה" מקאז'ניץ זי"ע) רבי מנחם מענדיל מגאלנוב זי"ע, אשר שהה באותה עת בצל חותנו הק' רבי יוסיל'י מדומברובא זי"ע (בן הרה"ק רבי מרדכי דוד זי"ע וחתן הרה"ק בעל "באר משה" מקאז'ניץ חתנו של הרה"ק רבי אלעזר מליז'ענסק), ויקרא שמו בישראל "ברוך". מאחר שביום הכנסתו בבריתו של אאע"ה שאל אבי הילד רבי מאיר את חותנו הק', ששכב אז על ערש דוי, איזה שם יתן לילד, ענה לו חותנו: ייקרא "ברוך", על כי ברוך ה' שאינו נקרא "יוסף" על שמי!

אביו הק', אשר מפורסם היה לצדיק וקדוש ובעל מופת שאף צדיקים ואנשי שם באו לקבל את פניו ולהתברך מפי קדשו, לא חסך מאומה בכל הנוגע לחינוכו הטהור של בנו, ואכן עשה פרי בעמלו, שכן מגיל הפעוטות, כבר ידוע היה הרה"ק רבי ברוך, כילד פלא אשר הדהים את כל סובביו בהתמדת התורה של ילד כה פעוט, ואף בגינוני טהרה בהם הרגיל א"ע. שמו יצא לתהילה עד כדי כך אשר כבר בגיל ה' שנים ומחצה, שם עליו עיניו לטובה הרה"ק רבי מנחם מענדל מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק רבי יצחק אייזיק זי"ע, ובחר בו כחתן לבתו מרת שרה שלומצי ע"ה, כשעד בואו לברית הנישואין הוסיף לרכוש בקיאות מפליאה בש"ס ופוסקים עד אשר עלה ונתעלה וזכה להתעטר בהורמנא דרבנן ע"י גדולי דורו אשר לא חסכו מעיטם שבחים יתירים כשהם מציינים בין היתר את חסידותו היתירה ואת יראת השמים העצומה שפיעמה בו.

אחר חתונתו התיישב בעיר מיקאלייב, מקום מושב חותן חותנו הרה"ק רבי חיים אברהם ממקאלייב זי"ע חתן הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע, הוא נתדבק בו, עד שחותנו ז"כ זקינו בחר בו שיכתוב חידושיו מפיו, כשתי שעות מידי יום ביומו!

בריזדאוויץ

לא חלפו אלא שנים בודדות, עד שנתנו עיניהם פרנסי העיר "בריזדאוויץ" שבגליציה, אשר רובם של בני העיר היו מקושרים לצדיקי גזע זידיטשוב - זקיניו של רבי ברוך, ועטרוהו בעטרת הרבנות, מסופר כי לפני ההכתרה, קם חותנו הרה"ק מזידיטשוב זי"ע ממקומו, והבטיח לבני העיר, שכל זמן שחתנו יכהן פאר בעירם, לא תדע העיר משריפות, כידוע באותן השנים האוכלוסיה התגוררה במבני עץ חד-קומתיים, והיה קורה לעיתים תכופות אשר האש היתה אוחזת בבתי העיירה ומכלה אותם אחד אחר השני, וכך נותרו רבים מהתושבים ללא קורת גג ובחוסר כל. ואכן ברכתו של הרה"ק מזידיטשוב

בני הרה"ק מסוליצא, משמאל לימין האדמור"ים זצ"ל מסאסרגען, מוז'אי, סוליצא, סארומאש, בבר מצווה לילחט"א בן האדמו"ר מראפשיץ שליט"א הנראה מימין

נשאה פרי וכל אותן שנים שהרה"ק ר' ברוך כיהן כרב לא הגיעה האש אל פתח העיירה בריזדאוויץ. מעשה פלא מסופר, כי בתחילת מלחמת העולם הראשונה נאלץ לברוח מהעיר לדעעש, הוא ברח באמצע היום ובאותו הלילה פרצה האש בבבריזדוויץ, כך סיפר יהודי מתושבי העיר שסיפרו לאדמו"ר מסוליצא זצ"ל.

כעבור מספר שנים, הוצרך רבי ברוך לעזוב את העיר והתיישב בעיר 'קאלאמיי' ושם החל להנהיג עדתו ברמה, כשרבים פוקדים את שערי ביתו ונהנים מזיו אורו. בהתגעש עולם ומלואו במלחמת העולם הראשונה נמלט רבי ברוך מקולומיי, ואז תקע אהלו בעיר גערלא (הנקראת גם "סאמאשאוייוואר") הסמוכה ל'דעעש', כאשר גם כאן מתלקטים סביבו חסידים ואנשי מעשה ושותים בצמא את דברי קדשו, בהם היה מעוררים לעבודת ה' ולדביקות בו ובתורתו, כשהוא משמש דוגמא אישית בדביקותו העילאית ובקדושתו כחד מן קמאי, הוא התפרסם ברחבי העולם היהודי כמנהיג דגול, קדוש וטהור, וגאון אדיר בכל מכמני התורה. רבי ברוך אף השאיר אחריו קונטרסים רבים מכתי"ק ובהם חידושים בש"ס ופוסקים ודרושים באגדה, אשר לדאבון לב נשרפו בשנות הזעם מלבד אי אלו גרגירים ששרדו לפליטה ע"י נכדו הרה"צ רבי אשר ישעיה רובין הי"ד, וכן עובדות וסיפורי קודש שרשם ממה ששמע מאביו וחותנו הק' (שהיו ידועים כמדקדקים גדולים וסיפרו רק מה שהיה ידוע להם בעצמם או ששמעו איש מפי איש), נדפסו כל אלו בספר "שארית ברוך" אשר יו"ל בשנת תשמ"ה ע"י נכדו אדמו"ר מסוליצא. הרה"ק רבי ברוך נלב"ע בא' דר"ח טבת תרצ"ו, והוא בשנת הע"ב לחייו.

ויקרא שמו בישראל "יעקב ישראל וישרון"

בבית רם ונשא זה, זרח אורו של רבינו, ביום אדר"ח טבת תרמ"ה, ויקרא שמו בישראל "יעקב ישראל וישרון". על אודות קריאת שם זה מסופר דבר פלא, באחד מהימים הראשונים ללידתו, נתגלה הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע בחלום לנכדתו היולדת, ואמר לה, דעי לך, שהילד יהיה חכם, קראי את שמו ע"ש יעקב אבינו. בבוקר סיפרה את דבר החלום לבעלה הק' אך הוא כרגילותו מבית אבותיו מראפשיץ לא שת לבו לחלומה. כעבור ימים מספר, עוד לפני הברית מילה, הגיע מברק מחותנו - אביה הרה"ק רבי מנחם מענדל מזידיטשוב זי"ע שבה ג"כ היה כתוב כדברים האלו: "הילד יהיה חכם, קראוהו ע"ש יעקב אבינו", אמנם אבי הרך הנולד עדיין לא גמר בדעתו מחמת סיבה מסויימת לתת כן, עם אור בוקר של יום הברית מילה, ותהום כל העיר בביאתו של הסבא רבי מנחם מענדל, שהגיע מבלי שיודיע. בהגיעו, אמר: "אמנם כתבתי לך שתקרא את הילד ע"ש יעקב אבינו, ולכן באתי לראות שתקים דברי", בשעת הברית נתכבד הרה"ק רבי מענדל ב'ברכות' וקריאת השם, ואכן קרא שמו בישראל "יעקב ישראל וישרון" כשלושת שמותיו של יעקב אבינו ע"ה (ע"פ הכתוב בישעיה מ"ד ב').

נזר תפארת המדות ענדו עוד בשחר ילדותו, מדת קדושתו והתמדתו הרבה, היו להפליא. כילד קטן

מצבת בנו האדמו"ר ממוז'אי בטבריה

מצבת בנו האדמו"ר מסוליצא בצפת

הצטיין בחריפות המוח וזוך השכל והי' כספוג ובור סיד שאניו מאבד טיפה ממה שראה ושמע. כבן ט' למד הלכות מליחה, ועל ידיעותיו של הגיל הזה, קיבל אח"כ סמיכת חכמים והורמנא.

ויעקב איש תם יושב אהלים

בוצין בוצין מקטפיה ידיע, החל מגיל קטנות הפליא רבינו את סובביו, שמו נתפרסם כעילוי מופלג, אשר בנוסף לזכרונו הפינומינלי ותפיסתו המדהימה, היה מתמיד עצום מתוך יגיעה ועמל בתורה מתוך גינוני טהרה ששיגל לעצמו.

בשנת תרנ"ו, והוא כבן י"א שנים בלבד, בא בקרי שידוכין הכלה הצדקנית מרת רעכיל ע"ה בת הרה"ק רבי מרדכי יוסף משה (רבי משהלי') מסוליצא זצ"ל (יומ"ד י"א סיון, אודותיו בגלינונו באר בשדה 130, 183) בנו של הרה"ק המפורסם, פועל ישועות, רבי יואל משאץ זי"ע, חתנו של הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע (שהיה - כנזכר למעלה - גם אבי זקינה של אם רבינו), רבינו המשיך לשקוד על תלמודו באהבה יתירה, עד הכנסו לחופה והוא בגיל ט"ז - י"ז.

אחר נישואיו, תוך שהוא נשאר סמוך על שולחן חותנו, הוסיף ביתר שאת בחוק לימודיו יומם ולילה בשקידה מופלאה, וזכה אשר כבר בהיותו אברך עול ימים כבן כ"א-כ"ב שנים בלבד, זכה להתעטר בהורמנא דרבנן על כל ד' חלקי שו"ע מאת גדולי דורו, ביניהם: הגאון מהרש"ם מבערז'אן זצ"ל, הגה"ק בעל "ערוגת הבושם" מחוסט זצ"ל, הגאון בעת שו"ת "הרי בשמים" זצ"ל אבד"ק סטרי, והגאון בעל "אבן יקרה" זצ"ל אבד"ק טשערנאביץ, כשכולם מפליגים בשבחו ומפארים את גאונותו ומעלותיו ואת גודל חכמתו וצדקתו.

רב ואדמו"ר בסוליצא

לא פלא, איפוא שכארבעה שנים לאחר מכן, בשנת תרס"ט, נתבקש רבינו לעלות על כסא הרבנות בעיר מגוריו סוליצא שם ישב בצל חותנו, כשבראש החותמים על כתב הרבנות נמנה חותנו הק'. על אף גילו הצעיר נתפרסם רבינו עד מהרה ושמעו יצא בכל הגלילות, כגאון מובהק ודיין מומחה, וכאיש אשכולות אשר רוח בו, אף שבעדינות נפשו ובחכמתו המיוחדת השכיל להלך נגד רוחו של כל אחד ואחד, היתה עמידתו על קוצו של יו"ד בכל הקשור לדברים שבקדושה - לשם דבר בכל הסביבה, וכל ענין, ולו הפעוט ביותר, אשר נראה היה לו כסטיה מהמסורת המקובלת - לחם כארי ללא חת להסדרת הענין, כן ביטל תוכנית בניית סמינריון לבנות בעיר, שבהוויי הימים ההם היתה זו תוכנית שלא כולה על טהרת הקודש.

גם בכוח הפסק יצא שמו לתהילה, בהיותו דיין ומורה הוראה לרבים, בשליטה מדהימה בכל ד' חלקי שו"ע והנו"כ, וספרי הראשונים והאחרונים, והיה מתאמץ בכל ענין לברר התשובה מתוך השו"ע והפוסקים, באמרו: שאין דבר ספק שא"א למצוא לו מקור בשו"ע, ביד רמה ניהל דיני תורה ועמד על ליבון האמת הצרופה ימים רבים כדי להוציא דין אמת. בהקשר לכך אף מסופר על צדקתו, שכאשר פעם אחת שפסק בעניני חו"מ, פסק מסויים שהוא לפי שיטת רוב הפוסקים. אמנם לפי דעת אחד מהפוסקים הסתפק רבינו מה סובר אותו פוסק בזה ולהיכן דעתו נוטה, על כן, כדי לצאת ידי כל הפוסקים, התאמץ רבינו ואסף במשך זמן פרוטה לפרוטה, ושלחו בעילום שם אל זה שנתחייב אצלו בדין!

בד בבד עם הנהגתו ברמה את משרת הרבנות והנהגת העיר בדעת ובתבונה, פתח את דלתי חצירו לחסידים ואנשי מעשה והחל לשמש באדמורו"ת כנצר לבית אבותיו הק' ורבים החלו להתדפק על דלתותיו להתברך מפיו בדבר ישועה ורחמים, ולשמוע בעצת ה', רבינו החל לנווט את ה'עולם' בחכמה ובהשכל ובענוות חן. תפילותיו ושולחנותיו הטהורים אשר היו בדרך אבותיו הק' מזידיטשוב וראפשיץ, משכו קהל רב אשר בא להתבשם מהדר זיו גאונו. ככלל, היה נודע רבינו מאד בתפילתו אשר היתה במתיקות נפלאה ובהתעוררות מיוחדת שהמיסה לבבות כמים, כאשר יעידון יוצאי קהילות סוליצא וסאסרעגין.

תושבי העיר אשר אהבוהו אהבת נפש, היו כרוכים אחר עקבו ונהנו ממנו עצה ותושיה, כשהוא מקבל כל אחד בסבר פנים צוהלות, והיה מברך ומאחל ומקרב ליבו הטהור, כשפי קדשו אינו מפסיק להרעיף שפע ברכות עד בלי די, מעניין לציין את מה שסיפר רבינו מהיכן לקח לעצמו מנהג זה לברך ברכות עד אין שיעור, היה זה אחר שראה גוי אחד מקלל את חבירו בקללות וטנופים שונים ומשונים למכביר אשר כל אחת שונה היתה מחברתה ולא חזר על אחת מהן פעמיים... אמר לנפשו: אם גוי יכול כך להרגיל א"ע לצד הרע, א"כ

מידה טובה מרובה שיהודי יכול וצריך להרגיל א"ע לצד הטוב, שיוכל לברך ברכות בלי די.

רבינו אף היה מנצל התקשרות ההמונים אליו והיה מעוררם תדיר לעבודת השי"ת ועשיית רצונו, ככלל, היה רבינו נואם בחסד עליון, פה מפיק מרגליות, אשר בני קהילתו התענגו על מתק נועם שפתיו, גם פחותי העם הלכו בתלם אשר התווה עליהם, בהיות רבינו יפה תואר ובעל קומה תמירה והדרת פנים נדירה מטבעו, ומפליא כל אדם באישיותו המזהירה, הרי שמראהו האצילי שבה את ליבם של המון העם ועורר את אזנם לשמוע בקול דברו.

ביקש יעקב לישב בשלווה

לא ארכו לו לרבינו ימי שלוותו, שנתיים בלבד לאחר עלותו על כסא הרבנות, בשנת תרע"א, התאלמן ל"ע מאשת נעוריו שנפטרה בדמי ימיה, כשהיא מותירה אחריה את בעלה הגדול ואת בתם מרת חנה, (לימים א"ח אדמו"ר רבי נחמן כהנא מספינקא - ב"ב זצ"ל), וכעבור שנה בשנת תער"ב קומם רבינו שוב את ביתו עם זוג' הרבנית הצ' מרת אלטא נחמה מלכה ע"ה בת הרה"ק רבי חיים דאכנער זצ"ל מסערט, אשר מלבד גדולתו שלו, היה גם בר אבהן מיוחד במינו ורב היחס, בהיותו נינם של הרה"ק בעל "תורת חיים" מקאסוב זי"ע והרה"ק רבי יהודא מאיר משפטיווקא זי"ע, וכן נצר מהרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע (מזיווגו הראשון עם בת ר"א הגדול מקארלין), הרה"ק רבי צבי הירש מאליק זי"ע והרה"ק ה"שר שלום" מבעלזא. מגזע הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זצ"ל, וחוטר מגזע קאסוב, שיפיטיווקא, אליק, סאווראן, טשערנאביל, קארלין, זלאטשוב, ראפשיץ, בעלזא, הרבי ר' ברוכ'ל ממז'יבוז', "דגל מחנה אפרים", ועליהם הבעש"ט, זצ"ל.

מזיווגו זה נולדו לו יתר בניו ובנותיו. בהשגחה יתרה השגיח על חינוך בניו וגידול בני ביתו בדרכי התורה"ק ותורת החסידות בפרט להיות זהירים בכל מנהגי ודרכי אבותיו הק', הן בלבוש והן בהנהגה ובכל דבר ודבר. הנהיגם לקיים כל פרטי המצות בשמחה ובטוב לב, ובעיקר, השריש בלבם אמונה עמוקה בהשי"ת בהשגחה הפרטית. מרגלא בפומי' הפסוק' אשרי איש שלא ישכחך, שאמרו כמה פעמים בכל יום ויום, כמובא בחרדים (פ"ד נא).

חילופי שבויים - אבד"ק סוליצא תמורת שר הצבא הרומני

רבינו המשיך בתפקידו כאב"ד סוליצא, במשך ח' שנים בהם ניהג את עדתו ביד רמה, עד אשר התגעשה תבל ומלואה ונתרגשה צרת המלחמה העולמית הראשונה. בשנת תרע"ז עצרוהו השלטונות הרומניים (שסוליצא היתה בתחומה) בתואנות שהוא אזרח אוסטרי שהיתה במצב מלחמה עמה, וכלאוהו במחנה מעצר יחד עם שאר אזרחי החוץ אשר יועדו לגירוש מהארץ. גם שם לא פסק פומיה - מגירסא כולי יומא. ואף ערך שם - ללא כל ספר שלש תשובות נחוצים בהלכה לצורך היהודים העצורים שם.

עוד באותו שנה ניצל מהשבי, ע"י שאמו הרבנית ע"ה נסעה לעיר הבירה האוסטרית "וינה" והשיגה רשיון כניסה אצל המלך "פראנץ יוזעף" ואחר תחנונים שעה הקיסר לבקשתה, והורה להחליף במסגרת חילופי שבויים את שר צבא רומניה שכלוא היה באוסטריה תמורת אבד"ק סוליצא!

באדמורו"ת סאסרעגין

מיד עם שחרורו מבית כלאו בשנת תרע"ח, הועיד פניו לחזור לעיר משרתו סוליצא, אלא שאז בהיותו באם הדרך עבר בעיר סאסרעגין (שהיתה שייכת לזיבנבערגן, ואחר המלחמה סופחה לרומניה), עכבוהו חסידי זקנו הרה"ק מזידיטשוב יושבי העיר וחילו את פניו שיתרצה להשאר ולהשתקע שם והם יקבלו את מרותו להנהיג עדתם. אחר הפצרה נעתר רבינו לבקשתם ואחר זמן מועט אכן העתיק דירתו ל"סאסרעגין" ושם פתח את חצרו הק' ועד מהרה הפך ביתו שבסאסרעגין לתל תלפיות למאות חסידים ואנשי מעשה שנהרו אליו להתבשם מזיוו קדושתו ולבקש עצתו וברכתו ולהתחמם באישו הגדולה בתפילותיו הלוהטים ושולחנותיו הטהורים. ועל אף שרבינו השתדל כפי יכלתו להסתיר את הנהגותיו ועבודתו בקודש עד כדי שהיו צריכים להיות "מבינים" על דקויות הקפדותיו על כל דבר שבקדושה, עם כל זאת פקע שמיה תוך זמן קצר בכל הסביבה ונתפרסם כצדיק נשגב ואיש מורם מעם.

עד מהרה יצא שמו כפועל ישועות ונהרו אליו מקרוב ומרחוק חסידים ואנשי מעשה, שלמים בתורה ויראה, ליהנות ממנו עצה ותושי', ברכה ועזרה, ושמעו הולך בכל המקומות ההם כאדמו"ר וגאון מפורסם. רבינו ניהל את אדמורות"ו ברמה. מדי שבת בשבתו באו לשבות אצלו מקרוב ומרחוק. בימים טובים התוועדו מסביב לשלחנותיו ובבית מדרשו, מאות איש ממקומות רחוקים, מלבד קהל גדול של חסידים וידידים תושבי עירו.

גם כאן הניף את ידו הגדולה בכל הנוגע להוראה לרבים, וניהל את דיני התורה שבאו לפניו ביד רמה, ואף הרבה לשלוח ידיו בעט הסופר ולהשיב תשובות

מצבת חתנו הגר"ש מייזליש בטבריה

מצבת בנו רב יוסף מאיר שהועלתה
ממחנה טרעזינשטאט לטבריה

לשואליו, כמו"כ רשם הערותיו וחידושיו למכביר על גליוני השו"ע שלו שהיו משומשים היטב...

משכין שלום בגרויסוורדין

במיוחד נודע היה כדיין מומחה וגאון אדיר, בדיינים שבשו"ע חושן משפט, בהם היה נחשב בר סמכא גדול. ביטוי עז בא לכך בעובדא, שכאשר בשנת תרצ"ד פרצה מחלוקת חריפה בין מזכיר קהילת גרויסוורדין שבהונגריה ובין ראשי הקהל דשם שרצו לפטרו, הושיבו רבני המחוז הרכב מיוחד של חמשה דיינים, כשרבינו - בראשם. דין תורה זה ארך כארבעה שבועות, כשבמהלכן השמיעו את תעצומותיהם כעשרים ושלשה טוענים והושמעו שמונים עדויות(!) בדין תורה שנחשב לאחד הקשים והמסובכים ביותר, אזי הראה רבינו את גודל עזוזו וגאונותו העצומה בשו"ע ונו"כ והיה מטייל בהם ארוכות וקצרות עד אשר הפליא להוציא משפט צדק אשר נתקבל מיד ע"י כל הצדדים. שמו של רבינו נתפרסם אז ביתר שאת בכל רחבי המדינה, וכאשר נכנס רבינו במהלך הימים ששהה שם - אל הרה"ק בעל "אהבת ישראל" זי"ע מויז'ניץ אשר דר בגרויסוורדין, קם הרה"ק מויז'ניץ זי"ע מפניו וכיבדו ביותרת הכבוד, כשהוא קורא אחריו בלכתו, ביטויים מופלגים של שבח, שלא כדרכו.

באותה תקופה נשלחה אליו משלחת ממרכז הקהילות ברומניה בשליחות מיוחדת, לקבל עליו את נשיאות לשכת הקהלות החרדיות בזיבענבירגען אך רבינו לא אבה לקבל את התפקיד. בראש המשלחת עמד הרב הגה"צ ר' שמואל גראס ז"ל הי"ד, אב"ד בערבעטש ואח"כ אב"ד קראלי. ואמנם יצויין כי בין חברי הלשכה היו רבנים גדולים ונכבדים וכולם נתנו עיניהם ברבינו האדמו"ר מסאליצא־סאסרעגן, כמי שמתאים במיוחד לאותה אצטלא.

בדרכי אברהם אבינו

בכל מקום שאתה מוצא גדלותו, שם אתה מוצא את ענוותנותו ואצילות נפשו. כמו גם מידותיו הטובים ומעשי החסד בהם העפיל לפסגות לא נודעות, והיה מוסר נפשו ומאודו עבור כל איש אשר בשם "ישראל" יכונה, אוהב ישראל באמת היה רבינו ובכל צרתם לו צר, ובשמחתם שמחתו, ונציין כאן אי אלו זהרורי אור ממעשי החסד והכנסת אורחים של רבינו, העיר סאסרגען היתה ממוקמת בצומת דרכים בה חלפו מידי יום מאות רכבות לכל הכיוונים האפשריים, וכך נוצר מצב שעשרות אורחים מאחבנ"י חיפשו מקום לנוח כף רגלם ולהשקיט רעבונם, ואת זה מצאו בביתו של רבינו שהיה מתאמץ כדי לתת לאורחים את מלא ההרגשה הביתית, לא פעם היו בני ביתו שוכבים על הארץ, כשהמיטות מוקדשות לטובת האורחים אשר הגיעו באישון לילה ברכבת מעיר אחרת.

רבינו לא בדק מעולם בציציותיהם של אורחיו וקבל לביתו את כל מי שבן ישראל יכונה, פעם לא מצא עוד כר וכסת עבור אחד האורחים ונתן לו את ה'טיליפ' [מעיל פרוותי חורפי] שלו להתכסות בו. האורח שלא רצה לעבור כנראה, על איסור 'לא תחמוד' בפרהסיה השכים בבוקר ויצא עם הטיליפ לדרכו... מעשה האורח לא עשה שום רושם עליו והמשיך והזדרז לקיים מצות הכנסת אורחים כמקודם בכל שמחת לבו.

בעת הצורך אף לא היסס לקצר את שיעוריו הקבועים והחביבים עליו כגון בין קבלת שבת לסעודתו ולהכנס לשולחנו הטהור בהקדם כדי שעני בנש"ק שסמוך על "שולחנו" של רבינו "יהנה בדרך כבוד...

פרק נורא ונשגב במיוחד היה בימי הזעם, כאשר אלפי יהודים פליטים עברו דרך ביתו הפתוח לרווחה וקיבלו כל מחסורם, כשרבינו עומד על גביו ומשמשם בעצמו. ולא זו בלבד, אלא אף שיחד את מנהל תחנת הרכבת, שבכל פעם שעוצרת בתחנה רכבת המובילה בקרבה יהודים לגירוש רח"ל או עובדי כפיה יהודים שישלחו להודיעו כדי שיוכל להשיג אוכל ליהודים הנצורים, השבורים והרצוצים, דבר אשר כרוך היה בסיכון רב. גם בראש השנה של אחת משנים אלו, כאשר הותר לקבוצת יהודים כלואים לבוא לבית מדרשו להתפלל ובתנאי שיחזרו עד חצות היום, רבינו לא לקח בחשבון את הקהל הרב שהתאסף בבית מדרשו לחסות בצילו ביום הדין והוא ציווה לש"ץ למהר לגמור התפילות בזמן, שיהיה שהות לבני המחנה לאכול סעודת יו"ט ולחזור למקומם בחצות היום. והיה רבינו אומר שהיום קיים בעצמו מאחז"ל של הדבק במדותיו, מה הוא רחום אף אתה הי' רחום, לעורר רחמים על ישראל עם קדושו ובפרט על הנתונים בעת צרה מאוד.

כמו"כ פעם, ביום שב"ק, כשהגיעה ידיעה שישנם כמה עשרות יהודים שכלואים במעצר וסובלים ברעב עקב רצונם לשמור על הכשרות, הורה רבינו לשלוח להם את כל הסעודה, מהחל ועד כלה, כשהוא משאיר לו ולמסובים כזית "המוציא" בלבד לכל אחד ואחד, באמרו: "עכשיו נרגיש אנו את החסד מאת ה', בכך שאנו יושבים

המשך בעמוד 3